

~~446~~
~~1280~~

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pfl 1284

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1284

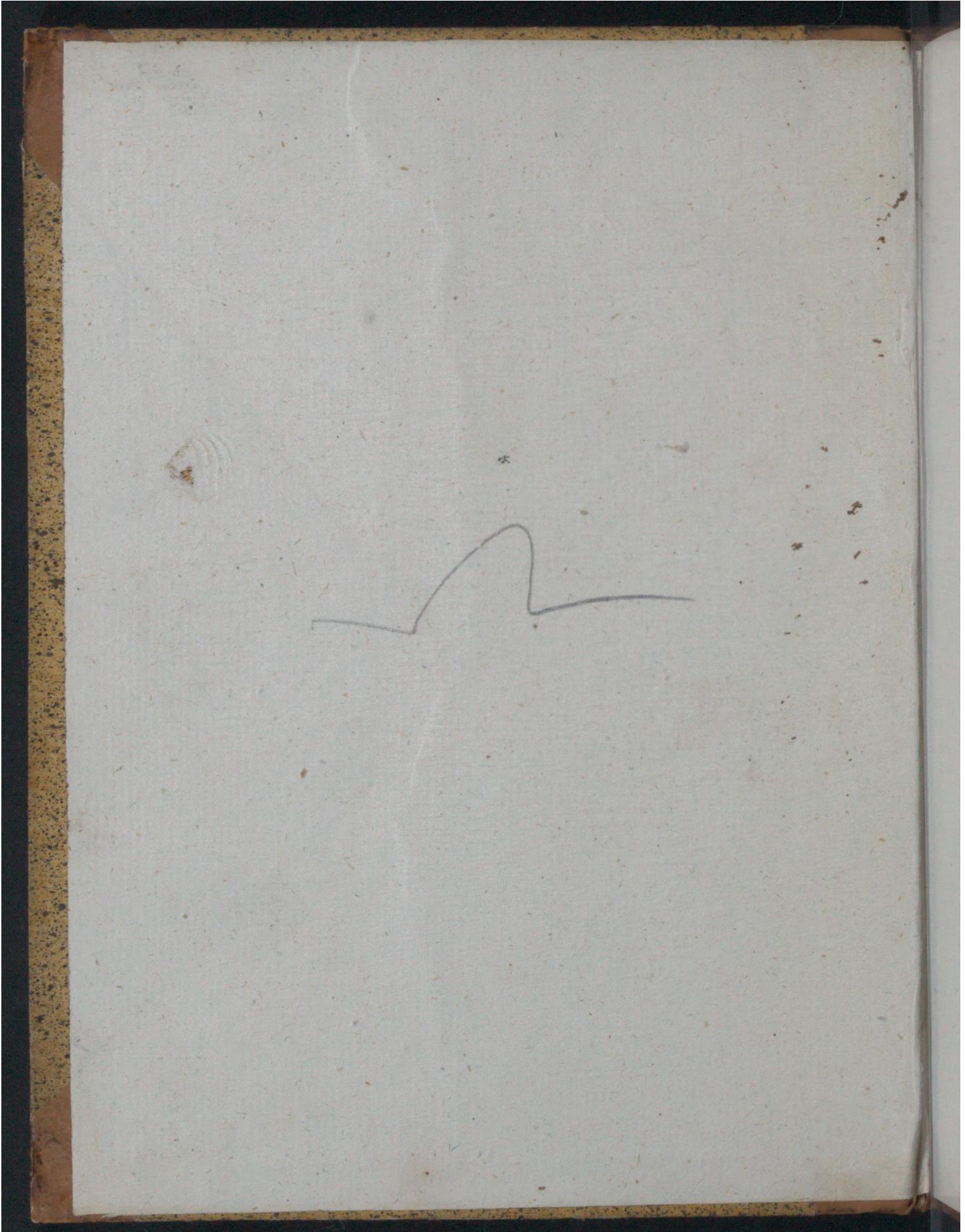
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1284

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1284

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pfl 1284

~~X65~~ 265.

P. BERTII
ORATIO

De vita & obitu Nobilissimi viri

D. IANI DOVSAE

Nordovici Domini,

Supremi Bataviæ Concilii Adsefforis,
Curatoris Academiæ Lugduno-Batavæ
& Archivorum Præfecti,

HABITA

LUGDVNI BATAVORVM

post exequias ejusdem.

1284

LUGDVNI BATAVORVM,
Ex Officinâ Ioannis Patii. An. CLX. I. CIV.

P. B R A T I

O T T A G

l i v r i a d i d o M u n d o b e s t o

A Z V O C H I A S S I

o f f i c i a l p r o c l a

o n t h e b e g i n n i n g o f t h e y e a r

o f t h e y e a r o f t h e o l d

o f t h e y e a r o f t h e o l d

o f t h e y e a r o f t h e o l d

o f t h e y e a r o f t h e o l d

o f t h e y e a r o f t h e o l d

o f t h e y e a r o f t h e o l d

o f t h e y e a r o f t h e o l d

o f t h e y e a r o f t h e o l d

o f t h e y e a r o f t h e o l d

o f t h e y e a r o f t h e o l d

o f t h e y e a r o f t h e o l d

o f t h e y e a r o f t h e o l d

o f t h e y e a r o f t h e o l d

o f t h e y e a r o f t h e o l d

o f t h e y e a r o f t h e o l d

o f t h e y e a r o f t h e o l d

o f t h e y e a r o f t h e o l d

o f t h e y e a r o f t h e o l d

o f t h e y e a r o f t h e o l d

o f t h e y e a r o f t h e o l d

D

E

EPIGRAMMA.

DOVSA FVIT, *Dousam Nymphæ deflete
Batauæ;*
Exceptus cœlo est; dicite, DOVSA FVIT.

P. BERTIVS.

A 2

PETRI BERTII
ORATIO FVNEBRIS
*in obitum Nobilissimi viri
D. I A N I D O V SÆ.*

A X I M E voluissem , ut vel
Nobilissimum, Amplissimum,
Clarissimumque virum D.IA-
N V M D o v s a m superstitem
adhuc atque incolumem ha-
beremus , vel defunctum alias
potius funebri oratione ex hoc
loco cohonestaret, quam ego;
qui cum in dicendo commoveri soleo vehementius,
quam vel ætas mea vel exercitatio videantur conce-
dere , tum in hac caussâ ita me sentio consternatum,
ut omnino verear , ne me vires in medio orationis
cursu destituant. Sed quoniam de vitâ illius D E V S
O P T . M A X I M V S , de me Amplissimus Acade-
miae nostræ Senatus ita decrevit, ut arbitrium mutari
amplius non possit; putavi morem D E O potius &
prudentissimis , meique amantissimis viris , quam
animo meo gerendum esse; Etsi enim tum ob inge-
nii mei imbecillitatem , tum ob vulnus ex suavissi-
morum liberorum meorum obitu nuper acceptum,
tum ob angustiam temporis mihi ad me comparan-

A 3 dum

dum concessi , sentiam me non leviter commoveri
animo atque perturbari; tamen quum sciam nullam
tantam esse dicendi copiam, quæ illius viri virtutibus
pro merito explicandis par esse possit; & meos dolo-
res alieno dolore, tanquam pharmaco mitigari intel-
ligam; & nullam temporis etiam longissimi moram
judicem suffecturam ei, qui hoc argumentum pro
dignitate & viri, & auditorum, & loci tractaturus sit;
colligo animum , & ex ipsâ desperatione spei mate-
riam capio, eorum exemplo, quos ex timidis neces-
situdo forteis fecit. Reverâ enim ita est. Efficacius in-
terdum agit necessitas , quam ratio. Sæpè interclusi
hostes desperationem in virtutem vertunt. Ignavis-
sima animalia, quæ natura ad fugam genuit, vbi exi-
tus non patet , proculcant formidinem, & in ea ipsa
quæ fugerant, magno impetu feruntur: ita paria sæpè
conantur, animus fortis & pavidus. Ego, qui & natu-
ræ instinctu & propriæ voluntatis destinatione sem-
per mediocria , atque hæc ipsa non nisi trepidè ad-
modum appetere soleo; hoc tempore , hoc tanto,
tamque splendido confessu, in re tam gravi, tamque
arduâ, hujus dignitatem loci attingere ausus non fuis-
sem, nisi Tua, Magnifice D.Rector Bronchorsti, ve-
stra, Patres Academici intercessisset autoritas. Nunc
quando vestrâ sive hortatione, sive mandato, eo loci
processi, vnde nisi cum publicâ vel laude vel ignomi-
niâ descendere mihi non licet; erigite & juvate favore
benevolétiæ vestre eū, qui plus autoritati vestre, quam

suo

suō de se judicio ac voluntati concedendum putavit.
Tu vero illustris D. Scaliger, vos, Generosi Comites
& Barones, vos, Amplissimi viri, Senatores & Domi-
ni honorandi, vos Nobiles, Ornatisimique Ado-
lescentes, & cæteri, quotquot vel audiendi mei, vel
loci istius cohonestandi causâ huc frequentes con-
venistis, accipite, accipite æquis animis ea, quæ hoc
tempore proferre institui: digna enim sunt auribus
vestris, digna augusto hoc confessu, digna tempore.
Dicendum est de D O V S A , hoc est, de virtutibus
omnibus, de Magnitudine animi, de Fortitudine, de
doloris & mortis Tolerantiâ, de Religione ipsâ: di-
cendum de ingenio, memoriâ, sapientiâ, eruditione;
quibus rebus vñiversis, virtutibusque explicandis,
equidem præter ipsum D O V S A M vix quemquam
parem esse posse putem. Ea enim est rerum vbertas
& copia, ea amplitudo & majestas, ut difficilius sit fi-
nem, quam principium dicendi invenire. Faciam
igitur, quod facere pictores solent: contraham rem
in pauca, & quæ reipsa majora omni oratione sunt,
compendio perstringam. Christus æternus Patris Fi-
lius, à quo dicendi agendiisque primordia semper no-
bis capienda sunt, propitius nos ac volens aspiciat,
detque orationi veritatem, auditioni fidem, rebus
vtilitatem ad suam gloriam.

Inter Proceres Bataviæ clara belli pacisque virtu-
tibus jam olim fuit familia D O V S A R V M , cuius
prima initia ferè ignorantur: sive quod prisci illi He-
roës

roës majorem in armis, quam in literis gloriam positi-
tam putarent, eoque mallent scribenda ipsi patrare
fortiter, quam scribere per otium, quæ non nisi ab
otiosis legerentur: sive quod ea quæ scripta fortè &
consignata fuerant, temporum lapsu, populorum mi-
grationibus, bellorum casibus, ignium, aquarumque
injuriis corrupta sunt: sive quod crescentis primum
familiæ parva initia (ut fit) observata non fuerunt:
nam ut nemo non pauper ex nobili, ita nemo non
nobilis ex paupere. Ut ut se res habet, certum illud,
pluriumque Annalium fide comprobatum est, Anno
millesimo trecétesimo vigesimo sexto extitisse M A V -
R I T I V M D O V S A M Virum Equestrem, magnum
hujus familiæ decus, qui genus à Comitibus V A R -
N E N B V R G I C I S ducere creditus est. Hujus in arcans
Fidem, in adversis Fortitudinem, in dubiis Consilia
semper probavit, sæpiissimè etiam secuta est Resp.
tempore Guilielmi III. Hollandiæ & Hannoniæ Co-
mitis. Ab hoc longâ majorum serie deductus est
I O A N N E S D O V S A . Is ex Dominâ A N N A A
N I E N R O D E , quæ Ducibus Bavariæ originem debet
(ex eo quod S P L I N T E R V S A N N E R O D E
Anno 1426 vxorem duxit I O A N N A M filiam na-
turalem I O A N N I S B A V A R I) filium unicum su-
stulit I A N V M D O V S A M Dominum Nortuicensem,
idq; Nortvvici, Anno à nato Christo Servatore 1545
die sextâ Decembris. Salve Bataviæ nostræ futurum
decus, Salve ocelle Gratiarum, Tibi ego nascenti, non
ut Græ-

ut Græci de suis fabulantur, apes in labellis, aut olo-
rem in gremio consedisse, sed divinitus ea omnia
plenâ manu collata arbitror, quæ tum ad familiæ
splendorem, tum ad Reip. Batavicę atq; imprimis li-
terariæ constitutionem, tum ad Religionis defensio-
nem necessaria futura erant. Est enim, Auditores,
propriū quoddam ac singulare bonum Nobilium,
quod non ex imaginibus æstimandū est, sed ex vivâ
ac vegeτe perpetuæ successione virtutis, quâ sublatâ,
nihil video, cur nobilis ignobilem antecedat. Idcir-
cò etiam Nobilitatem Sapientes rectè definiverunt
virtutem generis: nimirum, ut in aliis privata bona
sunt, Temperantia, Liberalitas, Sapientia, Religio;
ita in Nobilib. hæc sunt publica: & ut in aliis hęc ipsa
personam non excedunt; ita in Nobilibus successio
quædam est laudis, gloriæ & dignitatis ob virtutem;
vt quicunq; in illo stemmate censem̄t, ii eorumdem
quoq; bonorū participes esse debeant. Cōspicua vir-
tus ista fuit in Deciis, Fabiis, Scipionibus, Pisonibus,
Fabritiis, quamdiu nepotes majorū vestigiis institere:
cōspicua in Dovs. & majoribus, quos omnes ingenio
suprà cæteros mortales, animiq; in patriæ libertate
asserendâ Magnitudine ac Cōstantia excelluisse, no-
tius est, quam ut à me hoc tempore doceri debeat.

His ergo ortus majoribus, simulatq; etatem attigit
litteris capessēdis idoneam, ab avo materno D. FRAN-
CISCO A NIENRODE (nam parentib. infans admo-
dum orbatus est) Lyram Brabatię oppidū haud igno-

Bible

Arist. 2.
Rhet. cap. 5.
& 1. de
Hist. Ani-
mal. cap. 5.

bile amandatus est, Anno 1555. die 19. Julii, tametsi & Iuvenis admodum esset, & tenellus, & orphanus. Sed intelligebat cordatissimus vir, nihil æquè hominem nobilem decere, nihil familię D O V S I C A E æquè esse propriū, atque litteras, easq; faciliūs exta familiarium conspectum, quam domi disci posse. Et erat fortè eo tempore aliquod nomen Ioannis Fabri, qui quùm illici oppido à Secretis esset, juvenes quosdam suscipiebat Latinā & Gallicā linguā imbuēdos. Post avi istius mortem, quæ incidit in annum 1560, placuit puerum Lyrā evocari. Factum id per VVERNERVM D O V S A M Dominum de Kattendijcke, qui & pueri curam in se receperat, & eundem hæredem suum (quod liberis careret) animo designārat. Accusabatur autem VVERNERVS iste, ab iis quos executores Testamenti sui avus instituerat (homines non tam re, quam specie bonos) quod D O V S A M Lyrā evocatum à studiorum suorum cursu avertisset. Delata res est ad Curiam Hagensem, cui tunc temporis præerat vir doctissimus Cornelius Suysius. Decretum, V T I P A R T E S D E I N C E P S L I T I B V S E T I V R G I I S A B S T I N E R E N T , V V E R N E R V S P A T R V V S O P E R A M D A R E T , V T P V E R F I D E L I T E R L I T T E R I S A R T I B V S Q V E I M B V T V S A C A D E M I A E D E S T I N A R E T V R . Ita D O V S A M nostrum Deus, Natura, Parentes, amici, hostes, noti ignotique ad eruditionem propulerunt. Dolebant tamen Harpyiæ illæ (quæ jam spe

spe magnam Nienrodiæ hæreditatis partem devo-
rârant) ereptam sibi liberè grassandi occasionem.
VVERNERVS interea puerum quem jam non ne-
potis sed filii loco diligebat, Henrico Iunio Goudano
committit, cuius celebris tunc temporis schola apud
Delfenses erat, magnum nomen, magna eruditio,
singularis verò & lepos & in Iuventute regendâ for-
mandâque solertia, cuius rei tu Doctor Groti Senex
honorande, testis esse potes, qui eodem, quo DOVS A,
tempore Rectore illo usus es. Iunius in DOVS A
ornando (cujus indolem amabat, memoriam verò
industriamque admirabatur) tantum operæ contu-
lit, ut uno anno sub ipso plus puer DOVS A profe-
cerit, quam alii sub alio Doctore pluribus. Quotidia-
na erant exercitia lectionum, commentationum, re-
citationum & stili imprimis Poëtici: sive quod eo
magis afficeretur Ianius, sive quod putaret ad dele-
ctum verborum, sententiarumque gravitatem pluri-
mum facere lectionem Poëtarum; sive quod videret
DOVS A nostrum tanto impetu ad amœniora ista
ferri, ut cætera præ istis contemneret. Amabat verò
jam tunc DOVS A præter cæteros Poëtas Ianum Se-
cundum Hagiensem, eumq; in manibus & sinu puer
semper gestabat. Ac profectus quidem litterarii argu-
mentum est TROAS DOVS A pueri, acta publicè
sub Iunio: affectus verò in ipsum Iuniani quem po-
tius quam ipsum Iunium testem citem? cuius elegan-
tissimi versus de DOVS A hi sunt.

D O V S A , facis pia vota , secundus ut esse SECUND O

Possis ingenio , versibus , arte , jocis :

Ne tibi dispiceas , solus mihi crede SECUND O

Ni fueris primus , D O V S A , secundus eris .

Cæterum puer adhuc , expersque gravioris judicij
D O V S A , dum placere præceptor i studet , suoq; ani-
mo obsequi , Poëtices studiū tam altè in pectoris sui
fibras admisit , ut deinceps illud etiam in severiore
ætate amârit semper & coluerit . Neque vero hoc ipsi
vitio verti debet : nam & Euripidem in Tragœdiis
scribendis adjutum accepimus à Socrate , omniū , qui
tunc erant , mortalium sapientissimo , & Terentium à
Scipione & Lælio , & M. Catonem , Cæsarem , Ger-
manicum , aliosque , intermissis gravioribus occupa-
tionibus suis , si vel animus militari aut civili strepitu
defatigatus esset , vel aures cōvitiis forensibus obsur-
duissent , scimus interdum repuerascere esse solitos ,
& Poëmatis legēdis scribendisq; sese oblectare con-
fuesse , & ad omnem animi remissionem , ludumque
descendere : & Herculem in Circo Flaminio à Fulvio
Nobiliore ex pecuniâ Censoriâ Musagetę titulo me-
minimus esse consecratum . Nihil enim poësi vtilius ,
nihil jucundius , nihil divinius , si cum ratione illa suo
tempore & modo tractetur ; Satis autem est , si juveni-
lia ista juvenes pro seriis , senes pro ludo habeant ;
Tunc illa arripienda sunt , quum defessus à graviori-
bus animus nihil agere majus potest . Laxamenta
hæc virilis ingenii esse debent , non opera . Postquam
annum .

annum vnum sub Iunio ita militasset , misit eum
cum Theodoro Exhagio Pædagogo patruus Lova-
nium, Anno 1561. Augusto mense, commisitque
ibi fidei atque institutioni Petri Peckii Iurisconsulti.
Hic primùm Bellum Hierosolymitanum scribere
aggressus est, postquam Iulii Cæsaris de re Poëtica li-
bros legisset, quos quidem tantoperè admiratus est,
ut nunquam posteà de manibus deposuerit. Inde
post biennium Duacum concessit, ubi fortè in Lu-
cam Fruterium incidit, quem (quod tenuiori fortu-
nâ esset, ingenio autem imprimis eleganti) socium,
atque asseclam studiorum suorum suis sibi sumpti-
bus cooptavit. Cum hoc Lutetiam profectus, Anno
1564 ipso Paschatis pervigilio, divertit ad Auratum,
Regium in Græcis literis lectorem; nec multo post
cum eodem Fruterio in patriam accersitus, quum ab-
esse diutius ab eruditorum contuberniis non posset,
repetiit Lutetiam, claram tunc eruditionis gloria. Hic
inter proiectiores Germanū Gellium Pimpontium
Senatorem, Iohannem Auratum Poëtam, Adrianum
Turnebum, & Dionysium Lambinum Professores;
inter æquales verò Victorem Giselinum & Guiliel-
mum Canterum maximè admiratus est. Hi illum
omnes amare & colere, hi officiis prosequi, hi factis
ad sempiternam memoriam, neque unquam inter-
morituris versibus illum certatim celebrare. D o v-
sæ enim adolescentis ingenium (quod de Hor-
tensio refert Cicero) ut Phidiæ signum simul &

B 3 aspe-

aspectum ab istis & probatum est. Sed illum ita (ut diximus) in Galliâ peregrinantem, perque congestas amicorum laudes quasi quadrigis vehentem, patruus per litteras evocavit. Videbat enim vir prudens ingenio ipsius tanquam herbæ luxurianti modum praescribendum, ipsumque potius pulveri & rebus gerendis admovendum, quam umbræ, otioque litterario adsuefaciendum esse. Ergo non multo post reditum, anno ætatis xix. uxorem duxit Nobilissimam D. ELISABETHAM A ZVYLEN filiam THEODORICI A ZVYLEN equitis, matre IUSTINA DRAKENBURGICA, idque in arce Haer, Dicceseos Ultrajectinæ.

Post nuptias statim quantū potuit libris se dedit, ac solitudini; sive quod ambrosia illa optimorū lectissimorū scriptorum egrè adhuc satiari posset; sive quod aversus esset ab aulâ & lubrico honorum culmine. Sapuit nimirum jam tum Iuvenis DOVS A haud multò minus, quam plerique & olim & hodie viri senes: qui quantum sibi de inquietis fori laboribus demitur, tantum vitę ademptum putant; quasi sine fluctibus, & tempestatibus, & fremitu circumstrepentis vulgi vita homini constare non posset. Atqui longè aliud est vivere, quam ambitioni indulgere. Illud actionibus moderatis efficitur; hoc insanis atque infinitis cupiditatibus, dum scilicet occupationibus veteribus sufficiuntur novæ, dum fasces ingentes negotiorum coacervantur, dum spes spei superstruitur

& am-

& ambitioni ambitio. Ita fit, ut aggestus ille hono-
rum non ambitionem saturet, sed excitet; nec finis
fit miseriæ oblata dignitas, sed materia.

Latere tamen diutius, animoque suo obsequi
Dovsa non potuit. Protractus est in publicu etiam
Iuvenis, & cooptatus in supremum Collegium Se-
ptemvirale aggerum curandorum fluminumque re-
tandorum, quod nostri Hoochyemraedt vocant,
quo munere, postquam illud totos annos xx. obiis-
set, tandem suâ se sponte abdicavit. O ingentem ani-
mum & veræ sapientiæ capacem! Interea verò tem-
poris dum improlis uxor primo àcōjugio quadrien-
nio nullos ipsi liberos dabat, ipse legendo scriben-
dóque vitam procudebat. Hoc ergo tractu temporis
editus in lucem est politissimus libellus Poëmatum
juvenilem, primus ingenii adhuc luxuriantis fœtus.
Eum libellum in scripsit Illustri Viro Germano Va-
lenti Pimpontio, Regio in supremâ Curiâ Parisiensi
Senatori, annum vix egressus vigesimum tertium.

Sequente anno natus ipsi est filius IANVS Dov-
sa, qui (si fas est dicere) vel nunquam nasci debuit,
vel nunquam mori; reverâ enim dignus immortal-
itate fuit. Hujus ego memoriâ sentio me penitus col-
liquescere; tanta enim, tamque arcta mihi cum vivo
intercessit necessitudo, ut fratri cum fratre arctior
non potuerit. Is parenti utrique charus fuit, quod fi-
lius; charior, quod talis. In minimis laudibus ejus
erat docilis, & ad quascunque disciplinas addiscen-
das

das incredibilis quædam ingenii capacitas; Majora illa erant, quæ ipsum meliorem cæteris effecerunt, gratiorem D E O. Nihil optari à quoquam potest, quod non in ipso fuerit eximium. Oris dignitas, facti ad humanitatem mores, nihil tetricum in vultu, nihil in congressu asperum. Quanta verò putamus fuisse ista? Trium linguarum exquisitissimam cognitionem, Antiquitatis, legumque Romanarum intelligentiam, Mathematicę totius, totiúsq; Philosophię notitiam? Quoties ex hoc ipso loco de eloquentiâ privatim certavimus? quoties publicè vel Rhetorici eloquii stadium decurrimus, vel Dialecticorum tendiculas solvimus, vel naturæ abdita perquisivimus, vel Religionis veritatem contra Briareorum, atque hæreticorum impiam & profanam manum adstruximus? Sed hæc (ut dixi) minora sunt: illa verò multo maxima, quorum nunc præmia à justissimo Xystarche Deo refert, Pietas, inquam, in Christum, erga parentes & præceptores reverentia, in superiores obsequium; deniq; castitatis, sobrietatis, modestiæq; studium, etiam usque ad miraculum. Mentior, si unquam æqualium suorum aliquem dicto offendit, si unquam iratus visus est, si unquam parentibus verbo aut facto ægrè fecit. Atque hæc omnia intra annum vigesimum quintum, siquidem extinctus est 1597, quum natus esset septuagesimo primo. Hoc ergo filio amissso pater in squallore & luctu reliquam ferè ætatem consumpsit.

Post

Post I A N V M per intervalla nati sunt plures,
ANNA, quæ nupsit Domino A NIEUVVENOORD,
G E O R G I V S , qui susceptâ cum Argonautis Bata-
vis expeditione Duce P E T R O D O V S A viro for-
tissimo , sub ipso æquinoctiali circulo in Insulâ
B. Thomæ extinctus est Anno 1597, postquam Ger-
maniam, Poloniā, Hungariam, ipsamque adeò
Turciam lustrasset , ac Constantinopoli annum
vnum atque amplius in contubernio Legati Reginæ
Angliæ vixisset; S T E P H A N V S , qui D. A N N A M
A B E V S E N affinis sui Sororem uxorem duxit,
nunc per occasionem absens , F R A N C I S C V S &
& T H E O D O R I C V S , quos præsentis agnoscitis,
& quorum alterum Lipsius (optimus ingeniorum
æstimator) parem aliquando I A N O fratri futurum
auguratus est; alterum patri succrescentem, ac vultu
ipso magna omnia pollicentem, viduæque matris
solatium ac spem videtis. Defuncti sunt præter eos,
quos paullò ante dixi V V E R N E R V S , I O A N N A ,
I V S T I N A , filiolæq; item duæ, quarum prior intra
obsidionis Lugdunensis tempus, posterior Anno
XXCVI nata simul & denata est. Filios quotquot ha-
buit litteris ac sapientiæ studiis consecravit , sæpius
dictans, nullum se soboli suæ opulentius patrimo-
nium posse relinquere , quam liberalem educationem
ac doctrinæ studia, quæ nec dare cuiquam po-
test, nec eripere fortuna.

Sed hæc privata, nunc ad publica veniamus: Nos
C enim

Eusum.

enim ad obsidii nostri tempora narrationis series deduxit. In hac, Deus immortalis! quantam animi constantiam, quantum robur præsetulit? quum & consiliis & armis ita se Reip. probaret, ut Illustrissimus, neque unquam nisi cum honore nominandus PRINCEPS AVRIACVS ipsum & Gubernatorem huic vrbi esse voluerit, & Ducem militum ad defensionem civium conscriptorum; quum se & hosti Hispano fortiter opponeret, & blandimenta transfugarum, amplasque condiciones à Baldœo Albani exercitus ductore propositas contemneret; & malè affectos quosdam ac tantum non extrema omnia cogitantes civium animos, ad Constantiam, hoc est, ad defensionem sui, ad salutem patriæ, conjugum, liberorum, verbis, atque exemplo animaret. Est omnino, Auditores, herus imperiosus venter, imprimis plebejus, cuius latratus, convicia, minas, non potest nisi firma & tenax recti ratio perferre, domare nisi offa nihil potest. Tanta autem fames cibariis omnibus ab sumptis hanc urbem habuit, ut cum illis benè benigneque actum videretur, quos vel bellum occidisset, vel pestis. In hoc verò tot circumstrepentium malorum agmine, magnum & fidelitatis, & prudentiæ, & tolerantiae exemplum suis DOVS A fuit. Quod & ipse hisce ad civitatem versibus testatus est;

*Quam fortem opellam præstiterim tuis
Callere nemo te melius potest*

Vt que

*Vt quæ ipsa non aurita, dico;
Sed fueris oculata testis.*

*Cujus rei ergo, me quoque, quum novum
Vrgeret hostis obsidium, auspiciem
Nuper tibi elegisti, & vni
Ipsa tui populi Ducatum
Vltrò tot inter millia deferens,
Iussisti vt essem præsidio bonis,
Exemplo inexpertis, timori
Rerum avidis nimis (heu) novarum.*

*Et hic fidelem scis operas n tibi
Navasse, blandis condicionibus
Dissentientem, quas ferebant
Huterius Mathenesiusque.*

Nosti, Amplissime Houtene, nosti, (te enim D o v-
s æ nostro hæc tempora potissimum junxerunt,
teque ipse, quoties hæc narrabat, semper testem
actionum suarum citare solitus est) nosti, inquam,
quæ pericula, quos labores tunc patriæ cauſâ adie-
rit, vt nunquam ipsi animus vacillârit, vt semper
constans sibi præsensque rebus etiam maximè ad-
versis fuerit. Meritò igitur ipsi ob cives servatos, ob
pulsos mœnibus Hispanos hostes, ob præclara tot
Heroum facinora purissimis versibus decantata,
Franco Duyckius vir prudentissimus ære omni per-
ennius monumentum exstruxit,

C 2 IANO

IANO DOVSÆ V. C. POETÆQ. DOCTISS.
QVOD LEIDAM AVSPICIIS SVIS CON-
TRA HISPANORVM INSVLTVS FORTI-
TER DEFENSAM ÆVITERNO INSVPER
CARMINE MACTAVERIT, FRANCO DV-
CAS LEIDENSIS ET SVO ET PATRIÆ
NOMINE GRATITVDINIS ET PERPE-
TVÆ AMICITIÆ ER GO

P. M.

Eundem ipsius animū expertus est Senatus A°. 1587,
quum factionibus Leicestrianis arderet Respub. ac
nisi singulari optimatum prudentiâ restinctum in-
cendium fuisset, in seipsa plane ruitura videbatur.

Sed redeo ad priora. Pulsis ergo jam magnâ ex par-
te patriæ solo, fugatisq; Hispanis, quum de consti-
tuendâ Rep. Patres serio cogitarent, placeretq; Aca-
demiam in hac vrbe erigi, tum ut efferati longo mi-
litiæ vsu civium animi sensim mansuefierent, tum
vt in patriâ cum suo commodo haberent ea, quæ ha-
ctenus cum summo dispendio foris petere consue-
verant, nullum Aurasino Principi, nullum Ordini-
bus auspiçatius ei rei constituendæ nomen visum est
nomine I A N F . D o v s æ . Nam & bellicâ id me-
ritus fuerat fortitudine, & eruditionis gloriâ parem
alterum non habebat. Quanta enim fuit in illo viro
lectionis abstrusæ memoria? Quanta Græcarum ac
Latinarum litterarum; quanta historiarum, quanta
antiqua-

SS.
N.
H.
E.
V.
P.
B.
P.
S.
R.
P.
I.
C.
O.
C.
2
antiquarum rerum; novarumque cognitio? Quo
ties nos familiari alloquio attentos exque ore suo
pendentes, suavissimis eruditissimisque sermoni-
bus ac vel sesamo ac papavere jucundioribus pavit?
Nihil erat quod nesciret, nihil de quo rogatus
non extempore responderet; Vnus ille Bibliothecæ
instar nobis erat & Musæi: unus Bataviæ Varro,
unus Scholæ nostræ commune oraculum. Memini
quum ex Tacito, Suetonio, Tibullo, Propertio,
Plauto, Ovidio, aliis, integras paginas pro re na-
tâ sine ullâ hæsitatione memoriter proferret, ut
qui nobis aliquid anteâ sapere, legisse, meminisse
videbamur, ad infantiarum nostrarum infanciæque tac-
tam confessionem ipso loquente adigeremur. Iam
quæ viri comitas, qui candor, quæ vrbanitas, quæ
modestia? Neminem non liberaliter ad se admis-
tit, memini copiam sui negavit unquam, nemini-
nem à se mœustum dimisit. Ob has virtutes non
Batavis modò aut Belgis, sed & Gallis reliquis,
& Germanis, & Anglis, & Bohemis, & Italies, &
Polonis, atque adeò ipsis in Turcia Græcis Euro-
pæis pariter atque Asiaticis, in honore ac pretio fuit.
Nôrat hoc provida Auriaci mens, quæ idcircò eum
potissimum nobis Sapientiarum atq; Eruditionis om-
nis Ephorum & Curatorem dedit, quo in munere
ità fese gessit, ut Academiam suis consiliis non ex li-
gneâ aut lateritiâ marmoream, sed ex nulla auream
reliquerit; quum cœpta esset cōstitui A. 1575 die 8 Fe-

C 3 bruarii,

bruarii, qui Academiæ natalis fuit. Totos deinde annos xxix. illi præfuit felicissimè. Collegas habuit varios, sed nullius æquè auctoritatem, Prudentiam, Modestiam, inque agendo promptitudinem & dexteritatem prædicare solitus est, atq; Iohannis Bunkenhemii Præsidis quondam in supremâ Hollandiæ Curiâ spectatissimi. Professores quotquot sunt, quotquot fuerunt, ipso Curatore & vocati sunt omnes & admissi. Duorum tamen virorum celeberrimorum gloriam sibi uni solitus afferere; Lipsii & Scaligeri. Itaque de illo sic ipse,

*Gloria cuique sua est, Justum impertisse Batavis
Laus mea, et hæc pluris obsidione mihi.*

Vtrumq; verò nō amauit tantum, sed etiam suspexit & coluit. Et quia ad Bataviæ Hollandiæque Annales conscribendos animum adjunxerat (quod quidem eā fide atque accusatione ab ipso Filioque cœptum est, ut nemo majore possit) etiam Archivorum Batavię custodiam post obitum Nobilissimi Viri D. de Kenenburch in se suscepit, Anno 1585. Post constitutam verò Academiam quum superesset adhuc Bibliothecæ cura, hanc ipse initio solus sustinuit: sed quum in Senatorem supremæ Curiæ adscriptus esset, eoque necessariò Hagam Comitis ex hac vrbe migrare cogeretur, Anno 1591 curam istam deuoluit in Filium; is Anno 94 in me. Ipsius ergò auspiciis, meâ operâ, tuo, Houtene, consilio Bibliotheca Academica eo quo nunc est loco atq; ordine digesta est.

Atque

Atque his omnibus muneribus, quibus singulis
vix singuli potuissent sufficere, unus iste Atlas non
tantum honestè, sed etiam ad stuporem usque & ad-
mirationem omnium promptè, alacriterq; functus
est, donec eum ex hac vitâ in meliorem Deus cle-
menter evocavit: Quia in parte operæ pretium est,
Auditores, intelligere, ut se gesserit.

Quum enim nuper negotiorum quorundam pri-
vatorum caussâ in Frisiâ ad generum suum profe-
ctus fuisset, oppressus ibi morbo est, qui initio qui-
dem non ita difficilis fuit; sed quum & domo abes-
set, & viribus suis ob incertitudinem rerum huma-
narum diffideret, deferri se in patriam statim jussit.
Ergo postquam mensē ferè integrum, inter conti-
nuos languores, anhelus, insomnis, cibique & potus
expers, lectulo ad fixus fuisset, cœpit gravius, ac pe-
riculosius laborare; ita tamen, ut ne tunc quidem ad-
natam omnibus hominibus, insitamque vitæ cupi-
ditatem abjiceret.

Proinde amicos præsentes, absentesque rogabat,
ut si vitam suam Reip. Scholæque, ac viris bonis uti-
lem in posterum existimarent, preces suas supplica-
tionesque pro valetudine & vitâ apud D E V M in-
terponerent: In ejus manu & vitam esse & mortem:
Illum detrudere ad inferos & educere, & quidem il-
lius proprium esse misereri. Audivit, audivit & ipsum
& nos omnes propitius D E V S; sed ita, ut filios suos
folet: dedit quod scivit esse salutare. Nunquam enim
non

non exaudit pios cœleste numen, semper largitur
aut quæ optant, aut meliora optatis.

Ergo septimâ die Octobris, quum jam intelligeret
sibi hinc excedendum esse (febris enim ardentissi-
ma jam in artus omnes, & viscera, & nervos; in ossa
quoque & medullas incubuerat, eumq; ita debilitâ-
rat, ut non viribus modò distabesceret, sed succo
etiam penè omni amissio & consumpto, solâ mente
se sustineret) advocato ad se animæ suæ Medico
Pastore Ecclesiæ Nordvicensæ, id quod antè sæ-
pius, jam solemniter facere instituit. Ac primum
quidem preces ad D E V M concipi horâ vespertinâ
nonâ jussit. D E V s bonè! quantus tunc in D o v s A
ardor animi? quæ suspiria? quum Christum, Chri-
stum Servatorem, Christum unicum sospitatem,
Christum Deum suum, Christum æternum Patris
Filiū interruptis vocibus, ore moribundo, frigen-
tibus membris, oculis deficientibus, semihiulco ge-
mitu invocaret? Post preces dici non potest, quan-
tum animo pariter & corpori robur accesserit, quan-
tum levatus, recreatusque sit. Narrabat adstantibus,
& quidem exsertè ac fidenter, sublimem animum &
ad cœlestia cogitatione evectum, vidisse audisseque,
quæ humanam omnem voluptatem excedent;
neque hæc somnianti sibi aut deliranti accidisse; sa-
tis sibi mentem constare, imò tantò magis consta-
re, quanto nunc sanctis spiritibus esset vicinior: Ni-
hil se optare præter cœlestia: jam sordere quicquid
hic in

hic in terris præter unum D E V M vel laudari solet,
vel amari. Gratias se D E O agere, quod ita vita fun-
geretur, mente sui compote, corpore non doloribus
aut cruciatibus distracto: non sentire se ullam in cor-
pore punctiunculam, non in capite, non in pecto-
re, non in pedibus; benignè secum agi, quod hoc
modo è terris excederet. His peractis, extremum
amicis Vale dixit, imprimis verò Amplissimo viro
D. Neostadio amico & Collegæ tūm in Academia
administrandâ, tum in jure dicundo conjunctissi-
mo; hoc vnum questus, quod præsentem amplecti,
& convenire non posset: Itaque & ipsi, & reliquis
supremæ Curiæ Senatoribus salutem nunciari jussit.
Postea Christiano ritu peccata sua confiteri cœpit,
eorumque veniam à D E O, ab amicis, à conjugi
suavissimâ, à circumstantibus, ab absentibus, ab
Achate suo rerum omnium consiliorumque teste
ac comite, ab omnibus, quos per totam vitam sciens
offendisset, postulavit; simulque omnibus, à quibus
læsus fuisset, facillimè ignovit. Rectè facis, mi Dov-
sa. Hisce armis placamus D E V M, hisce arietibus
cœlum tundimus atque expugnamus Christiani.
Quis enim D E V M placatum sibi habeat, implaca-
bilis fratri? Nihil agis Satan, Hic Christi candidatus,
cœlo adscriptus est.

Moriar, inquit: sed Christus vita est. Deseram
conjugem dilectissimam; sed hæc sequetur. Liberos
meos partim præmisí, partim exspecto. Patet cor-

D pori

pori terra; animæ cœlum. Resurgam, quum D E V S
volet & Christus meus. Scio enim, quod Redem-
ptor meus vivat, quodque nouissimo die de terrâ
resurrecturus sim, & quod circumdatus pelle meâ in
hac carne meâ videbo D E V M. Peccator sum, at
Christus justitia mea est: Ejus sanguine innocentis-
simo omnia delicta mea expiata sunt. Ille fascem
delictorum meorum abjecit in abyssum maris, un-
de eum non educet Satan. Non secundum peccata
mea faciet mihi Deus, neque secundum iniquitates
meas retribuet mihi. Quantum distat Oriens ab
Occidente, tantum à me separavit prævaricationes
meas. Quanta est Patris misericordia in Filium, tan-
ta est Domini in eos, qui timent ipsum. Credo ô
Domine, adjuva fidem meam!

Post hæc verba paullum se composuit: ac modi-
co inde temporis intervallo; Ego, inquit, Christi-
satisfactioni nitens, relinquo terras: fidei Christia-
næ immorior. Credo corde, oreq; profiteor, Deum
Patrem, Filium, ac Spiritum Sanctum, Deum unum
& trinum: inanes omnes suoque acumine noxias
sibi disputationes de hoc articulo odi exsecrorque.
Credenda hæc nobis, non ad oblectationem, aut
ostentationem ingenii disputanda Deus patefecit.
De reliquis ita testor, Neque simulato aut fucato
animo me Deum coluisse; neq; gloriam humanam
in religione, cultuque ejus quæsiuisse, nec Pontificio-
rum commenta lucri exspectatione, aut honoris-
spe,

spe, aut nouandi studio abjurasse, sed ut veritati ac conscientiae satisfacerem. Atque in harum rerum fidem dexteram suam, pastori illi suo, quem dixi, cum vellet porrigere, non potuit, gravem jam nunc morte & frigidam.

Quæ quum die octavâ Octobris circâ quartam matutinam gesta essent, posteâ eopse die, horâ octavâ, compositis rebus omnibus, anima felicissima, ad D E V M suum, quem suprà omnia amabat, quem sperabat unum, quo fidebat uno, ad D E V M inquam suum, ad Patrem suum, ad contubernium sanctorum, ad cœlestium spirituum domicilium anhela euolauit.

Hem I A N E D O V S A ! quam nunc tranquillus, quam beatus, quam D E O plenus es? quantam Sanctorum turbam Christum laudantium vides? quos Angelorum exercitus? quos Prophetas? quos Apostolos? quos Martyres? Nos interea inter Symplegadas hujus mundi, inter tenebras, inter tempestates agimur raptamürque, donec & nos aliquando Christus tibi, imò sibi adsociet.

Quid ergo plangitis, quid fletis, quid lugetis Nobilissimi Iuvenes? Patrem ereptum vobis? At jungi D E O, hoc est, perfectè beatus aliter esse pater nō potuit. Lugeatur mortuus; sed ille, quem gehenna suscipit, quem tartarus devorat, in cuius pœnam æternus ignis æstuat. Nos quorum mors vita est, qui in beatæ resurrectionis spem deponimus, lugebimus

D 2 præter

præter modum eos, quibus gratulari debebamus?
Grandis & immoderata in suos pietas, impietas in
D E V M est: Q. Maximus efferens filium Consula-
rem non fleuit. L. Paullus duobus paucis diebus
amissis filiis, nullam doloris significationem dedit;
vos si viventem creditis, cur plangitis ad meliora
translatum? Hocne illud est, quod per Apostolum
monet Dominus, ne pro dormientibus in similitu-
dinem Gentium tristemur? Erubescamus, si Ethni-
corum comparatione superamur: si fortior est D E I
hostis, quam filius; Diaboli servus, quam Christi.
Submittamus ergo nos Deo, rogemusque ipsum, ut
animo nostro rebur addat, excitet fideles Ecclesiæ
suæ ac Reip. defensores; nosque singulos suo ordine
ex hoc mundo ad se transferat, quandounque id
sibi gloriosum, nobis nōrit esse salutare.

D I X I.

INDEX
Librorum à IANO DOVSA NORDO-
vice scriptorum atque editorum.

Epigrammatum, Satyrarum, Elegiarum, Sylvarum libri.

Nova Poëmata Luzdunensia, bis edita.

Notæ ad Sallustium.

Epodon liber ex puris Iambis.

Ode Britannicæ.

Elegiarum & Epigrammatum liber.

Præcidanea ad Petronium Arbitrum.

Centurionatus.

Præcidanea ad Catullum.

Præcidanea ad Tibullum.

Schediasma Succidaneum ad eumdem.

Commentariolus in Q. Horatium.

Appendix Succidanea ad eumdem.

Epistola due Apologeticæ; Vna ad Illustres Ordines de Annalibus Bataviae: altera pro Prætore Nortuiceno peregrinitatis reo.

Annales Hollandiæ carmine.

Eosdem prosa oratione à filio inceptos deduxit usque ad Didericum sextum.

Echo, sive Halcedonia, cum novis Epigrammatis & Elegiis.

P R O C U R A V I T idem ut ederentur ista
ab aliis scripta.

BAtavia Adriani Junii.

Inscriptiones Antiquæ Smetii.

Luca Fruterii opuscula.

D 3. CON-

C O N F E C T A partim, partim adsecta
nec edita reliquit.

Pracidanea in Iuvenalem.
Volumina aliquot Epistolarum.
Fragmenta omnia veterum Oratorum, Poëtarum, Historicorum.

A I A N O D O V S A filio in lucem
missa sunt ista.

Rerum cœlestium libri.
De Umbra.
Farago variorum carminum.
Catullus, Tibullus, Propertius, cum notis.
Plautus.
Annales Hollandie prosa oratione.

A G E O R G I O D O V S A.

Melitii Patriarchæ Constantinopolitani Epistola.
Iter Constantinopolitanum.
Georgii Codini de originibus Urbis Constantinopolitanae.

A F R A N C I S C O D O V S A.

Lvcilius cum notis.
Epistola Scaligeri patris.
Idem Iulii Cæsaris Scaligeri Commentarium in libros Aristotelis
de Historia Animalium ex ipsius Scaligeri autographo descri-
ptum accuratissimè propediem daturus est.
Idem patris confecta opera nec edita se editurum; adsecta se expo-
liturum promittit.
Idem Historiam Batavicam à Patre fratreq; inceptam pertexet.

In Orationem Cl. V.

P E T R I B E R T I I

Divis manibus I A N I D o v s æ
S S.

*I*nclita Lugdunum, tutelaresque Camenæ,
Quæ vindicatæ turpe concilcant jugum,
Auspiciis servata tuis gens, maxime Dousa,
Non dum subacta voce, persolvit tibi
Inferias tristes: nec adhuc famulata tyranno
Conclamat umbram sanctæ Libertas tuam.
Bertius hoc audet, quicquid debetur ab urbe:
Tantusque nescit ore privato loqui.
Vix tamè hoc Dousæ satis est quod soluimus omnes.
Obstricta tellus sospitatori suo
Plus nequit hoc uno: gratis licet esse, nec ultra.
Reditque totum munus auctori suo.
Quas ferimus Musas, prius hic accepimus illas.
Quæ dantur aliis, Dousa, redunduntur tibi.

DANIEL HEINSIUS.

PETRI BERTR
28

28

